

Sygn. akt V CSK 170/19

POSTANOWIENIE

Dnia 28 sierpnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marcin Krajewski

w sprawie z powództwa A. S.A. w M.

przeciwko M. L.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 28 sierpnia 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 26 września 2018 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1. odrzuca skargę kasacyjną w części co do punktu 1)a) zaskarżonego wyroku w zakresie oddalającym powództwa,**
- 2. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w pozostałej części,**
- 3. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 11 lutego 2016 r. Sąd Okręgowy w K. zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 130.000 zł, stwierdzając, że odpowiedzialność pozwanej jako dłużnika rzeczowego jest ograniczona do wskazanej nieruchomości obciążonej hipoteką na rzecz powoda. Wyrokiem z 2 grudnia 2016 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację pozwanej, jednak to ostatnie orzeczenie zostało następnie uchylone wyrokiem Sądu Najwyższego z 7 lutego 2018 r. W uzasadnieniu tego

rozstrzygnięcia Sąd Najwyższy wskazał m.in. na konieczność rozważenia zasadności zastosowania w sprawie art. 5 k.c.

W wyniku ponownego rozpoznania sprawy Sąd Apelacyjny w (...) zaskarżonym wyrokiem obniżył zasądzoną od pozwanej jako dłużnika rzeczowego kwotę o wartość przedawnionych odsetek za opóźnienie. Sąd nie uwzględnił natomiast zarzutu naruszenia art. 5 k.c., wskazując, że pozwana musiała zdawać sobie sprawę, iż ustanowiona przez nią hipoteka zabezpiecza umowę leasingu, a także, że upłynął już okres, na który umowa ta została zawarta. Pozwana nie wykazała zainteresowania, czy zabezpieczona wierzytelność nadal istnieje i jaka jest jej wysokość, a uzyskanie informacji w tej mierze nie powinno stanowić dla niej trudności, gdyż jej brat był członkiem zarządu spółki – dłużnika osobistego. Ustawa nie nakłada natomiast na wierzyciela obowiązku powiadomienia dłużnika hipotecznego o wysokości zadłużenia dłużnika osobistego.

W skardze kasacyjnej pozwana zawarła wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. w związku z oczywistą zasadnością zarzutów naruszenia art. 5 k.c. w zw. z art. 513 § 1 k.c. oraz art. 354 § 2 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że jedną z przesłanek dopuszczalności środka zaskarżenia jest interes prawny w zaskarżeniu. Dla jego powstania konieczne jest istnienie stanu pokrzywdzenia orzeczeniem (gravamen), który występuje, gdy zaskarżone orzeczenie narusza interesy skarżącego (zob. m.in. uchw. 7 sędziów SN z 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014, nr 11, poz. 108; post. SN z 25 lutego 2015 r., V CSK 450/14; wyr. SN z 2 lipca 2015 r., V CSK 421/14). Brak interesu prawnego w zaskarżeniu powoduje odrzucenie skargi kasacyjnej jako niedopuszczalnej na podstawie art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c.

Pozwana zaskarżyła wyrok Sądu Apelacyjnego w całości, a więc także w punkcie 1)a) w zakresie, w którym w wyniku zmiany wyroku Sądu Okręgowego powództwo zostało częściowo oddalone. Rozstrzygnięcie w tej mierze było dla pozwanej korzystne, co oznacza, że nie miała on interesu prawnego w jego

kwestionowaniu i zaskarżenie go skargą kasacyjną jest niedopuszczalne. Uzasadnia to częściowe odrzucenie skargi kasacyjnej.

W odniesieniu do pozostałej części skargi należy zauważyć, że Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym wyrażającym się w szczególności w konieczności zapewnienia jednolitej wykładni i jednolitego stosowania prawa.

Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw dla uwzględnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na jej oczywistą zasadność. Przesłanka ta byłaby spełniona, gdyby zaskarżone orzeczenie zapadło z oczywistym, rażącym naruszeniem przepisów prawa lub podstawowych zasad obowiązujących w praworządnym państwie, widocznym bez konieczności prowadzenia bardziej szczegółowej analizy. Uznanie oczywistej wadliwości orzeczenia wymaga wykazania jego sprzeczności z przepisami prawa niepodlegającymi różnej wykładni i niepozostawiającymi sądowi swobody oceny albo z podstawowymi zasadami orzekania (por. post. SN z 20 marca 2019 r., I CSK 475/18; z 11 kwietnia 2018 r., IV CSK 506/17; z 16 kwietnia 2018 r., IV CSK 529/17; z 18 kwietnia 2018 r., II CSK 728/17; z 15 maja 2018 r., II CSK 2/18; z 10 maja 2018 r., I CSK 798/17; z 23 maja 2018 r., I CSK 36/18; z 29 maja 2018 r., I CSK 42/18; z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z 16 kwietnia 2018 r., IV CSK 534/17; z 12 marca 2018 r., III CSK 291/17; z 22 kwietnia 2016 r., V CSK 650/15).

Uchylając poprzedni wyrok Sądu Apelacyjnego, Sąd Najwyższy wskazał kierunek ponownego rozpoznania sprawy co do podniesionego na poprzednim etapie przez skarżącą zarzutu naruszenia art. 5 k.c., nie przesądzając jednak o jego zasadności. Należy przy tym podkreślić, że na podstawie art. 398²⁰ k.p.c.

sąd, któremu sprawa została przekazana, jest związany wyłącznie wykładnią prawa dokonaną przez Sąd Najwyższy, a nie wskazaniem co do dalszego postępowania (por. m.in. wyr. SN z 3 kwietnia 2014 r., V CSK 266/13). Mimo to Sąd Apelacyjny rozważył kwestię możliwości zastosowania art. 5 k.c. Przyjęte przez niego wnioski należy uznać za przekonujące, a przynajmniej nie pozwalają one na uznanie skargi kasacyjnej za oczywiście uzasadnioną w rozumieniu, które przedstawione zostało powyżej.

W szczególności należy zgodzić się, że pozwana mogła podjąć czynności pozwalające na ustalenie zakresu swojej odpowiedzialności. Nie może być mowy o oczywistości naruszenia art. 5 k.c. z powodu nieinformowania pozwanej o losach zadłużenia hipotecznego, skoro pozwana nie podejmowała jakichkolwiek czynności mających na celu likwidację obciążenia hipotecznego ani choćby ustalenia istnienia zabezpieczonej wierzytelności. Trafne jest stanowisko Sądu Apelacyjnego, zgodnie z którym obowiązujące przepisy co do zasady nie nakładają na wierzyciela obowiązku informowania dłużnika rzeczowego o opóźnieniu w spełnieniu świadczenia przez dłużnika osobistego.

Nietrafne są podniesione w skardze kasacyjnej zarzuty związane z rzekomym wzrostem zadłużenia z powodu opóźnionego dochodzenia wierzytelności przez powoda. Jak ustalił Sąd Apelacyjny, ostatecznie zasądzona kwota równa jest niezaspokojonej należności głównej, a roszczenie o zapłatę odsetek uległo przedawnieniu. Zawarte w skardze kasacyjnej twierdzenia przeciwne stanowią polemikę z przyjętymi ustaleniami faktycznymi i nie mogą być wzięte pod uwagę przez Sąd Najwyższy w postępowaniu wywołanym skargą.

O oczywistej zasadności skargi kasacyjnej nie może również decydować zarzut zbycia wierzytelności mimo jej przedawnienia w stosunku do dłużnika osobistego ani zarzut niepodjęcia prób ugodowych. Przedawnienie wierzytelności nie pozbawia wierzyciela możliwości rozporządzania wierzytelnością i takie zachowanie co do zasady nie może zostać uznane za nadużycie prawa. W chwili wnoszenia powództwa w niniejszej sprawie nie obowiązywał art. 187 § 2 pkt 3 k.p.c., który nakazuje zawarcie w pozwie informacji, czy strony podjęły próbę mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu, a w przypadku gdy

takich prób nie podjęto, wyjaśnienie przyczyn ich niepodjęcia. Nawet jednak w stanie prawnym, w którym przepis ten obowiązuje, nie można rozumieć go jako nakazu przedstawienia przez wierzyciela przed wszczęciem postępowania propozycji ugodowych, które z natury rzeczy musiałyby zawierać ustępstwa w ramach stosunku prawnego łączącego go z dłużnikiem. W każdym zaś razie z nieprzedstawieniem takich propozycji nie można wiązać skutku w postaci uznania dochodzenia roszczenia za nadużycie prawa podmiotowego.

Z tych przyczyn należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), w której nie ulegała ona odrzuceniu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c. Kwota zwrotu kosztów równa jest wynagrodzeniu radcy prawnego wynikającemu z § 2 pkt 6 i § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 r., poz. 265).